

Särskolan och specialskolan

Sammanfattning

Utskottet behandlar i detta betänkande 28 motionsyrkanden från den allmänna motionstiden 2005.

Motionsyrkandena avser bl.a. frågor om särskolan som egen skolform, tydligare regelverk för placering i särskolan, föräldrainflytande vid placering i särskolan, individualiserad undervisning samt möjlighet till studier vid gymnasieskola för elever i särskolan, statens ansvar för specialskolans elever, valfrihet för funktionshindrade elever samt begäran om parlamentarisk granskning av skolans kvalitet för elever med funktionshinder.

Utskottet föreslår att riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden, bl.a. med hänvisning till de förslag som lagts fram inom den s.k. Carlbeckkommittén och som bereds inom Regeringskansliet.

I betänkandet finns reservationer på olika punkter från Moderata samlingspartiet, Folkpartiet liberalerna, Kristdemokraterna och Centerpartiet.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Utskottets överväganden	5
Särskolan	5
Specialskolan	10
Reservationer	13
1. Särskolan som egen skolform, punkt 1 (m, fp, kd, c)	13
2. Rätt att gå i särskola, punkt 2 (m, fp, kd, c)	13
3. Utveckling av särskolan, punkt 3 (m, fp, kd, c)	14
4. Föräldrainflytande, punkt 4 (m, kd)	14
5. Tydligare regler för särskoleplacering, punkt 5 (m, fp, kd, c)	15
6. Rätt till omprövning av placering, punkt 6 (m, fp, kd)	15
7. Särskoleelevers fortsatta utbildning, punkt 7 (m, fp, kd, c)	16
8. Statens ansvar för specialskolans elever, punkt 8 (m, fp, kd)	16
9. Rätten att välja skola för barn med funktionshinder, punkt 9 (m, fp, kd, c)	17
10. Återinförande av de statliga specialskolorna, punkt 10 (m, fp, kd, c)	18
11. Insatser för att stärka specialskolan, punkt 11 (m, fp, kd, c)	18
12. Införande av riksgymnasium för blinda och synskadade barn, punkt 13 (m, fp, kd, c)	19
13. Specialpedagogiska institutet, punkt 14 (kd)	19
14. Parlamentarisk utredning, punkt 15 (m, fp, kd, c)	20
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	21
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2005	21

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Särskolan som egen skolform

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:Ub343 yrkande 53, 2005/06:Ub344 yrkande 65, 2005/06:Ub426 yrkande 50 och 2005/06:Ub593 yrkande 12.

Reservation 1 (m, fp, kd, c)

2. Rätt att gå i särskola

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:Ub343 yrkande 54 och 2005/06:Ub344 yrkande 66.

Reservation 2 (m, fp, kd, c)

3. Utveckling av särskolan

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:Ub343 yrkande 55 och 2005/06:Ub344 yrkande 67.

Reservation 3 (m, fp, kd, c)

4. Föräldrainflytande

Riksdagen avslår motion 2005/06:Ub593 yrkande 6.

Reservation 4 (m, kd)

5. Tydligare regler för särskoleplacering

Riksdagen avslår motion 2005/06:Ub593 yrkandena 7, 9 och 10.

Reservation 5 (m, fp, kd, c)

6. Rätt till omprövning av placering

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:Ub564 och 2005/06:Ub593 yrkande 8.

Reservation 6 (m, fp, kd)

7. Särskoleelevers fortsatta utbildning

Riksdagen avslår motion 2005/06:Ub593 yrkande 11.

Reservation 7 (m, fp, kd, c)

8. Statens ansvar för specialskolans elever

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:Ub234 yrkandena 1 och 3 samt 2005/06:Ub593 yrkande 16.

Reservation 8 (m, fp, kd)

9. Rätten att välja skola för barn med funktionshinder

Riksdagen avslår motion 2005/06:Ub234 yrkande 5.

Reservation 9 (m, fp, kd, c)

10. Återinförande av de statliga specialskolorna

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:Ub234 yrkande 2, 2005/06:Ub343 yrkande 52, 2005/06:Ub344 yrkande 64 och 2005/06:Ub593 yrkande 17.

Reservation 10 (m, fp, kd, c)

11. Insatser för att stärka specialskolan

Riksdagen avslår motion 2005/06:Ub234 yrkande 6.

Reservation 11 (m, fp, kd, c)

12. Skolreform för hörselskadade och döva barn

Riksdagen avslår motion 2005/06:Ub241.

13. Införande av riksgymnasium för blinda och synskadade barn

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:Ub234 yrkande 4 och 2005/06:Ub426 yrkande 49.

Reservation 12 (m, fp, kd, c)

14. Specialpedagogiska institutet

Riksdagen avslår motion 2005/06:Ub593 yrkande 15.

Reservation 13 (kd)

15. Parlamentarisk utredning

Riksdagen avslår motion 2005/06:Ub234 yrkande 7.

Reservation 14 (m, fp, kd, c)

Stockholm den 26 januari 2006

På utbildningsutskottets vägnar

Jan Björkman

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Jan Björkman (s), Ulf Nilsson (fp), Sten Tolgfors (m), Agneta Lundberg (s), Inger Davidson (kd), Nils-Erik Söderqvist (s), Margareta Pålsson (m), Sofia Larsen (c), Sören Wibe (s), Peter Danielsson (m), Mikael Damberg (s), Mikaela Valtersson (mp), Christer Adelsbo (s), Marie Nordén (s), Axel Darvik (fp), Lennart Gustavsson (v) och Britta Rådström (s).

Utskottets överväganden

Särskolan

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsyrkanden rörande särskolan som egen skolform, rätt att gå i särskolan, utveckling av särskolan, föräldrainflytande, tydligare regler kring särskoleplacering, rätt till omprövning av särskoleplacering samt möjlighet till fortsatt utbildning. Utskottet hänvisar till den beredning som för närvarande pågår inom Regeringskansliet med anledning av slutbetänkandet från den s.k. Carlbeckkommittén.

Jämför reservationerna 1 (m, fp, kd, c), 2 (m, fp, kd, c), 3 (m, fp, kd, c), 4 (m, kd), 5 (m, fp, kd, c), 6 (m, fp, kd) och 7 (m, fp, kd, c).

Motionerna

Folkpartiet anför i motion 2005/06:Ub343 yrkande 53 och motion 2005/06:Ub344 yrkande 65 att särskolan skall vara kvar som egen skolform. Folkpartiet understryker i motionen vikten av att alla utvecklingsstörda elever skall ha möjlighet att välja den gemenskap och specialistkompetens som särskolan erbjuder. Kristdemokraterna framhåller i motion 2005/06:Ub344 yrkande 65 vikten av att behålla särskolan som egen skolform. I motionen framförs en oro för att Carlbeckkommitténs förslag innebär att särskolan på sikt skall upphöra som en egen skolform. Kristdemokraterna anser att alla barn inte kommer att kunna integreras i grundskolan. Ett beslut om att lägga ned särskolan skulle därmed drabba en grupp mycket utsatta barn. Även Centerpartiet lyfter i motion 2005/06:Ub426 yrkande 50 fram behovet av att särskolan i fortsättningen skall få finnas kvar som en egen skolform.

Kristdemokraterna framför även i motion 2005/06:Ub593 yrkande 12 samma krav, nämligen att särskolan skall vara kvar som **egen skolform**. I motionen anföras att särskolan har en mycket viktig roll att fylla. Alla barn kommer, enligt motionärernas uppfattning, inte att kunna integreras i grundskolan. Att lägga ned särskolan drabbar därmed en grupp mycket utsatta barn. Också Centerpartiet framför i motion 2005/06:Ub426 yrkande 50 betydelsen av att särskolan även fortsättningsvis får finnas kvar som egen skolform.

Folkpartiet skriver i motion 2005/06:Ub343 yrkande 54 samt i motion 2005/06:Ub344 yrkande 66 att alla utvecklingsstörda barn skall ha **rätt att gå i särskola**. I motionen understryks vikten av att barnen kan välja den gemenskap och specialistkompetens som särskolan erbjuder.

Folkpartiet anför också i motion 2005/06:Ub343 yrkande 55 och motion 2005/06:Ub344 yrkande 67 att **särskolans innehåll bör utvecklas**. Det skall sättas upp tydliga kunskapskrav för eleverna i särskolan, skriver man. Det är också viktigt att det pedagogiska arbetet är målmedvetet och välplanerat.

Kristdemokraterna kräver i motion 2005/06:Ub593 yrkande 6 att riksdagen beslutar att ge föräldrarna inflytande över särskoleplaceringar i enlighet med nu gällande försöksverksamhet. Kristdemokraterna anser att ett ökat **föräldrainflytande** är en självklar och positiv förändring som bör permanentas. I motionen framförs att föräldrarna alltid skall ha det slutliga avgörandet över sina barns skolgång. För att beslutet skall fattas på goda grunder krävs att föräldrarna har tillgång till information om vad beslutet innebär för barnet både under och efter skoltiden.

Kristdemokraterna skriver vidare i motion 2005/06:Ub593 yrkande 7 att det behövs högre kvalitet i de undersökningar som leder till särskoleplacering. Rutinerna för inskrivning bör ses över och ett regelverk bör tas fram där det tydligt anges vilka barn som har rätt till särskola och vilka bedömningar och diagnoser som skall ligga till grund för en särskoleplacering. I samma motions yrkande 9 skriver Kristdemokraterna att en placering av barn i särskolan inte får styras av resursbrist i grundskolan. I motionen hävdas att resurserna till stödundervisning och extrahjälp till svaga elever minskat under en tid då kraftiga nedskärningar gjorts på skolans område. I motionen understryks att en placering av en elev i särskola aldrig får vara en resursfråga. Barns rätt och möjlighet till utbildning måste alltid utgå från det enskilda barnets unika behov och förutsättningar. I yrkande 10 i samma motion utvecklar Kristdemokraterna sin uppfattning om behovet av tydligare reglering kring vilka bedömningar som skall ligga till grund för särskoleplacering. I många kommuner tolkas begreppet utvecklingsstörning allt vidare och barn med sociala handikapp, såsom adhd, damp och Aspergers syndrom, placeras allt oftare i särskola. Kristdemokraterna menar att denna utveckling är oacceptabel. Särskolan skall vara en skolform för barn och ungdomar med utvecklingsstörning. I motion 2005/06:Ub593 yrkande 8 anför Kristdemokraterna att det bör införas rätt till **omprövning av särskoleplacering**, särskilt för de barn som ligger i gråzonen. I motion 2005/06:Ub564 (s) anføres att rutinmässiga nya utredningar bör vara möjliga under hela skolgången.

I motion 2005/06:Ub593 yrkande 11 skriver Kristdemokraterna att de **hinder som finns för särskoleelevers fortsatta utbildning** måste undanröjas. En elev med betyg från särskolan får inte gå vidare till gymnasieskolans nationella program utan kan enbart fortsätta inom gymnasiesärskolan. Eftersom barn utan allvarlig utvecklingsstörning allt oftare placeras i särskola hindras därmed barn som har den intellektuella förmågan att klara en gymnasieutbildning från att gå den.

Utskottets överväganden

Utskottet föreslår att samtliga motionsyrkanden rörande särskolan avslås.

Skollagskommittén konstaterar i sitt betänkande SOU 2002:121 *Skollag för kvalitet och likvärdighet* att skolformsbegreppet inte längre har någon materiell innebörd sedan de riktade statsbidragen försvunnit och att uttrycket främst har betydelse som en definition av en i skollagen avgränsad och bestämd del av utbildningen, vilken beskrivs i ett särskilt kapitel i skollagen och i en egen s.k. skolformsförordning.

Den s.k. Carlbeckkommittén föreslår i sitt slutbetänkande *För oss tillsammans – Om utbildning och utvecklingsstörning* SOU 2004:98 att den nuvarande särskolan i framtiden skall utgöra två skolformer, grundsärskolan och gymnasiesärskolan, med varsitt kapitel i skollagen som en parallell till grundskolan och gymnasieskolan. Detta överensstämmer med Skollagskommitténs uppfattning.

Carlbeckkommittén föreslår en utvecklad samverkan mellan skolformerna grundsärskolan och grundskolan och mellan gymnasiesärskolan och gymnasieskolan. Kommittén betonar behovet av en attitydförändring till en flexibel undervisning inom ramen för grundskolan. Kommittén påminner om skollagens bestämmelser angående rätt till särskilt stöd för de barn som behöver detta samt till läroplanen för grundskolan Lpo 94 där det slås fast att hänsyn skall tas till elevernas olika förutsättningar och behov och att skolan har ett särskilt ansvar för de elever som av olika anledningar har svårigheter att nå målen för utbildningen. Kommittén gör bedömningen att barn och ungdomar i en sammanhållen skola får möjligheter att möta varandra och att utveckla förståelse för och tolerans mot olikheter. Strävan skall alltså vara att i så stor utsträckning som möjligt undervisa alla elever tillsammans.

Den s.k. Carlbeckkommittén redovisade sitt slutbetänkande i oktober 2004. Betänkandet bereds för närvarande inom Regeringskansliet. Resultatet av detta beredningsarbete bör enligt utskottets uppfattning inväntas.

Carlbeckkommittén föreslår i sitt betänkande en striktare bedömning av rätten till särskola. Kriterierna för rätt till särskola skall vara att ett barn eller en ungdom har en utvecklingsstörning och på grund av denna har behov av grundsärskolans respektive gymnasiesärskolans kunskapsmål. Barn med autism eller autismliknande tillstånd skall tas emot i särskolan bara om de också har en utvecklingsstörning. Carlbeckkommittén föreslår också skärpta regler vad gäller utredningen inför ett mottagande i särskolan.

I sitt delbetänkande *För den jag är – om utbildning och utvecklingsstörning* (SOU 2003:35) redovisade Carlbeckkommittén att antalet mottagna elever i särskolan ökat kraftigt framför allt under de senaste tio åren. Kommittén konstaterade samtidigt att elevökningen inte står i proportion till det ökade elevantalet i grundskolan och inte heller kan relateras till någon fastställd ökning av antalet barn med intellektuella funktionshinder i befolkningen. Stora skillnader finns också mellan kommunerna vad gäller antalet barn som går i särskola. De stora skillnaderna i elevökning visar att kom-

munerna gör olika bedömningar av vilka barn som skall tas emot i särskolan. Skolverkets utvärderingar av särskolan bekräftar att en del av den kraftiga elevökningen beror på att fler elever i grundskolan hänvisats dit.

Carlbeckkommittén föreslår också i sitt slutbetänkande att bestämmelserna om utredning inför beslut om mottagande i särskola skärps och att rätten till särskola bedöms striktare. Barn med autism eller autismliknande tillstånd skall, enligt förslaget, tas emot i särskolan endast om de också har en utvecklingsstörning. Enligt förslaget skall det av skollagen framgå att en utredning om rätt till grundsärskola respektive gymnasiesärskola alltid skall vara allsidig och omfatta såväl en pedagogisk och en social som en psykologisk och en medicinsk bedömning. En viktig del av utredningsförfarandet när det gäller barn som redan går i grundskolan föreslås vara att belysa vilka åtgärder som vidtagits för att stödja barnet samt om grundskolans möjligheter är helt uttömda. Skolorna föreslås ha skyldighet att använda sig av personer med adekvat kompetens för de olika utredningarna och för den slutliga bedömningen. Vidare föreslår Carlbeckkommittén att vårdnadshavarens rätt till insyn i utredningsprocessen om ett barns mottagande i särskolan skrivs in i skollagen.

Skolverket skriver i sin lägesbedömning 2005 (dnr 2005:1475) att det är av stor vikt att det tydliggörs vem som har rätt till särskola. Det saknas en gemensam tolkning av vilka elever som har rätt till särskola. Andelen elever inskrivna i särskolan varierar kraftigt mellan kommunerna.

I rapporten skriver Skolverket också att elevantalet i särskolan har ökat kraftigt de senaste åren, vilket bl.a. beror på att elevgruppen i särskolan har förändrats. Elever med autism och autismliknande tillstånd har ökat i särskolan, liksom elever med damp/adhd och elever med koncentrationssvårigheter. Skolverket har analyserat orsakerna till elevökningen i en rapport *Hur särskild får man vara? En analys av elevökningen i särskolan* (dnr 2000:2037).

Utskottet vill påminna om att bedömningen huruvida ett barn har en utvecklingsstörning är en mycket allvarlig fråga med långtgående konsekvenser för barnets framtida liv och utbildning. Alla barn har en laglig rätt till skolutbildning. Barn i behov av särskilt stöd har rätt att få ett sådant stöd och skolhuvudmannen har en motsvarande skyldighet att tillgodose detta behov. Att hänvisa en elev med enbart läs- och skrivsvårigheter, olika typer av beteendestörningar och andra skolrelaterade svårigheter till särskolan som villkor för att få ett stöd som ger eleven möjlighet att uppnå skolans mål strider således mot skollagens bestämmelser.

Försöksverksamhet med ett ökat inflytande över skolgången för barn med utvecklingsstörning och rätt till val av skolform har pågått sedan 1996 och löper t.o.m. utgången av juni 2005 (SFS 1995:249). Lagen ger vårdnadshavare rätt att välja om ett barn skall fullgöra sin skolplikt i den obligatoriska särskolan eller i grundskolan. I propositionen (1995/96:212), *Ökat föräldrainflytande över utvecklingsstörda barns skolgång – en försöksverksamhet*, konstateras att en placering av ett barn i särskola mot vårdnadsha-

varens vilja utgör en dålig grund för barnets skolgång samt att det är principiellt betänkligt att en myndighet ges möjlighet att slutligt ta över föräldrarnas ansvar.

Skolverket har på regeringens uppdrag utvärderat försöksverksamheten och redovisat sina slutsatser i två rapporter. Skolverket är övervägande positivt till försöksverksamheten och föreslår att denna övergår till reguljär verksamhet. Också Carlbeckkommittén föreslår att försöksverksamheten upphör och rätten till val av skolförhållanden införs i skollagen.

Carlbeckkommittén förordar att det i förordningsform ställs krav på att ett beslut om rätt till särskola regelbundet omprövas. Kommittén skriver att om en förnyad utredning visar att eleven inte bedöms ha en utvecklingsstörning som berättigar till särskola, skall eleven läsa enligt grundskolans kunskapsmål. Detta skall vara möjligt att göra i befintlig särskoleklass, om eleven och vårdnadshavaren så önskar. Skollagen ger dessutom möjlighet att låta en skolpliktig elev göra avvikelser från de mål som gäller för utbildningen, s.k. anpassad studiegång. Det skall alltså finnas möjlighet till individuella anpassningar både inom ramen för grundsärskolan och grundskolan.

Elever som har gått grundsärskolan är i dag inte behöriga att söka till gymnasieskolans nationella program. Kommunen är dock skyldig att erbjuda ett individuellt program i gymnasieskolan åt en elev från särskolan men bara om eleven efter prövning enligt 6 kap. 7 § skollagen bedöms kunna gå i gymnasieskolan och därför inte tas emot i grundsärskolan. Carlbeckkommittén föreslår en större flexibilitet för elever i gymnasiesärskolan. Kommittén föreslår att det skall vara möjligt för en elev i gymnasiesärskolan att kombinera kurser i ämnen och kunskapsområden till ett individuellt program. Eleven skall också kunna välja kurser från gymnasieskolan. Carlbeckkommittén betonar att elevernas möjligheter inte skall begränsas av onödiga formella hinder.

Regeringen har aviserat en skrivelse om utbildning för elever och vuxna med utvecklingsstörning under våren 2006.

Specialskolan

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsyrkanden rörande bl.a. statens ansvar för elever med synskada och ytterligare funktionshinder respektive grav tal- och språkstörning, valfrihet för funktionshindrade elever, införande av riksgymnasium för blinda och synskadade barn samt en begäran om en parlamentarisk utredning för granskning av skolans kvalitet för elever med funktionshinder.

Jämför reservationerna 8 (m, fp, kd), 9 (m, fp, kd, c), 10 (m, fp, kd, c), 11 (m, fp, kd, c), 12 (m, fp, kd, c), 13 (kd) och 14 (m, fp, kd, c).

Motionerna

Moderaterna anför i motion 2005/06:Ub234 yrkande 1 att staten har ett särskilt ansvar för skolan för elever med funktionshinder. Beslutet om att avveckla specialskolor som Ekeskolan och Hällsboskolan bör upphävas. Statens huvudmannaskap för dessa specialskolor bör kvarstå. I samma motion anför Moderaterna att specialskolans målgrupp bör återställas (yrkande 3) och att alla barn med funktionshinder skall ges rätt att välja skola (yrkande 5). I motionen anføres att alla elever, självfallet också elever med särskilda behov och funktionshinder, skall ha rätt att välja skola. Elever med funktionshinder måste ges rätten att söka sig till alternativ i form av specialskolor och friskolor med inriktning på funktionshindrade elevers behov. I motionens yrkande 6 skriver Moderaterna vidare om insatser för att stärka specialskolan.

Kristdemokraterna anför i motion 2005/06:Ub593 yrkande 16 behoven av specialskolor för funktionshindrade barn. I motionen skrivs att många kommuner saknar kompetens och ekonomiska resurser för att tillgodose de funktionshindrade barnens behov. Staten måste därför ta ett ökat ansvar för dessa elever. Det handlar både om att ge stöd och hjälp till de kommunala skolor som har funktionshindrade barn integrerade i verksamheten och att garantera att det finns tillräcklig tillgång till statliga specialskolor för de barn och föräldrar som så önskar.

I motion 2005/06:Ub241 (c) skriver motionärerna att det behövs en skolreform för hörselskadade och döva barn. Dessa barn finns i dag inom olika skolformer med olika huvudmän. Det är ofta slumpen som avgör vilken skolform eleverna går i och därmed också den hjälp de får, skriver motionärerna.

I flera motioner krävs **återinförande av de statliga specialskolorna**.

Moderaterna skriver i motion 2005/06:Ub234 yrkande 2 att beslutet att avveckla Ekeskolan och Hällsboskolan som specialskolor bör upphävas. Även Folkpartiet anför i motion 2005/06:Ub343 yrkande 52 samt i motion 2005/06:Ub344 yrkande 64 att de statliga specialskolorna för syn- och hör-

selskadade elever skall återinföras. I motionerna skriver Folkpartiet att eleverna i dessa skolor i många fall inte kan få ett fullgott stöd i sina hemkommuner. I många små kommuner kan inte den kompetens som fanns på de statliga specialskolorna byggas upp. Dessa måste därför återinföras. Också Kristdemokraterna anför i motion 2005/06:Ub593 yrkande 17 att Eke- och Hällsboskolorna åter skall klassificeras som statliga specialskolor. I motionen anför att frågan om hur lång en visstidsvistelse skall vara har vållat stor tveksamhet och fått massiv kritik. Det är viktigt att hänsyn tas till barnens och föräldrarnas önskemål, skriver motionärerna.

Moderaterna anför i motion 2005/06:Ub234 yrkande 4 att ett riksgymnasium bör inrättas på Ekeskolan för blinda och synskadade elever med funktionshinder. Även Centerpartiet framför samma krav i motion 2005/06:Ub426 yrkande 49. I motionen hävdas att blinda och synskadade barn med multifunktionshinder i dag saknar tillräckligt bra möjligheter att studera vidare efter grundskolan. Få av ungdomarna går vidare till gymnasieskolan. Även dessa ungdomar har rätt att kunna gå vidare i sin egen utbildning och utvecklas i sin egen takt. Därför bör ett riksgymnasium för blinda och synskadade barn med multifunktionshinder inrättas.

Kristdemokraterna skriver i motion 2005/06:Ub593 yrkande 15 om Specialpedagogiska institutet. Motionärerna anser att det är positivt med en sammanhållen myndighet med samlad kompetens kring arbetet med funktionshindrade barn, men anser att det finns anledning att ifrågasätta om institutet i dag uppfyller det uppdrag det har, bl.a. avseende information till föräldrar om möjligheten för funktionshindrade att få såväl stöd som undervisning vid resurscentren.

I motion 2005/06:Ub234 yrkande 7 begär Moderaterna att regeringen tillsätter en parlamentarisk utredning för att granska skolans kvalitet för elever med funktionshinder, både med avseende på undervisningens och den sociala situationens kvalitet. Direktiven bör därvid klargöra att förhållandena i skolan skall betraktas i ett elev- och föräldraperspektiv och att den sociala situationen för elever med funktionshinder utförligt skall belysas.

Utskottets överväganden

Utskottet anser att samtliga motionsyrkanden rörande specialskolan bör avslås.

Specialskolan utgör en egen skolform inom det offentliga skolväsendet. Syftet är att ge barn och ungdomar med dövhet och hörselskada en utbildning som så långt det är möjligt motsvarar den som ges i grundskolan eller i vissa fall i särskolan. Specialskolan är tioårig.

Riksdagen beslutade hösten 1999 att elever med synskada respektive grav språkstörning inte längre skall tillhöra den statliga specialskolans målgrupp (prop. 1998/99:105, bet. 1999/2000:UbU4, rskr. 14). Det innebär att riksdagen ställde sig bakom regeringens förslag om en successiv avveck-

ling av de fasta skoldelarna vid de statliga riksskolorna Ekeskolan i Örebro och Hällsboskolan i Sigtuna och en samtidig utbyggnad av resurscenterverksamheten vid skolorna.

Frågan om omprövning av nämnda beslut har därefter återkommande behandlats av riksdagen, senast våren 2004 (bet. 2003/04:UbU10). Utskottet finner inte heller nu skäl för riksdagen att ändra sitt tidigare ställningstagande. Särskilt vill utskottet framhålla den pågående utvecklingen av verksamheten vid resurscentren.

Enligt förordningen (2004:203) om visstidsutbildning vid särskilda resurscenter skall visstidsutbildning finnas vid Resurscenter syn i Örebro vid Ekeskolan och Resurscenter tal och språk i Sigtuna vid Hällsboskolan. Utbildningarna skall syfta till att ge elever med synskada och ytterligare funktionshinder samt elever med grav språkstörning en utbildning som är anpassad till varje elevs förutsättningar och behov. Verksamheten skall ytterligare syfta till att ge eleven förutsättningar för fortsatt utbildning i hemkommunens skola och samtidigt ge hemkommunen förutsättningar att ordna undervisning av hög kvalitet. Dessa tidigare specialskolor är i dag resurscenter inom Specialpedagogiska institutet.

Syftet med visstidsutbildningen är att ge eleverna en utbildning som är anpassad till varje elevs förutsättningar och att ge förutsättningar för en fortsatt utbildning i hemskolan eller hemkommunen. Utbildningen skall fortgå så länge som elevens behov kräver det och det inte finns förutsättningar att anordna utbildning av motsvarande kvalitet i hemkommunen eller hemskolan. Elevens vårdnadshavare får ansöka om plats vid ett resurscenter.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Särskolan som egen skolform, punkt 1 (m, fp, kd, c)

av Ulf Nilsson (fp), Sten Tolgfors (m), Inger Davidsson (kd), Margareta Pålsson (m), Sofia Larsen (c), Peter Danielsson (m) och Axel Darvik (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om särskolan som egen skolform. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2005/06:Ub343 yrkande 53, 2005/06:Ub344 yrkande 65, 2005/06:Ub426 yrkande 50 och 2005/06:Ub593 yrkande 12.

Ställningstagande

Carlbeckkommitténs förslag innebär att särskolan på sikt skall upphöra som egen skolform. Vi stöder inte den tanken. Särskolan har en mycket viktig roll att fylla. Alla barn kommer inte att kunna integreras i grundskolan. Att lägga ned särskolan som egen skolform kommer att drabba en grupp mycket utsatta barn.

Alla utvecklingsstörda elever måste även i fortsättningen kunna välja den gemenskap och specialistkompetens som särskolan erbjuder.

2. Rätt att gå i särskola, punkt 2 (m, fp, kd, c)

av Ulf Nilsson (fp), Sten Tolgfors (m), Inger Davidsson (kd), Margareta Pålsson (m), Sofia Larsen (c), Peter Danielsson (m) och Axel Darvik (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om rätt att gå i särskola. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2005/06:Ub343 yrkande 54 och 2005/06:Ub344 yrkande 66.

Ställningstagande

Naturligtvis är det viktigt att kontakten mellan utvecklingsstörda och icke utvecklingsstörda elever utvecklas, både i skolan och i resten av samhället, men det får inte ske till priset att de utvecklingsstörda barnen förlorar rätten till en utbildning som är anpassad till deras behov.

3. Utveckling av särskolan, punkt 3 (m, fp, kd, c)

av Ulf Nilsson (fp), Sten Tolgfors (m), Inger Davidsson (kd), Margareta Pålsson (m), Sofia Larsen (c), Peter Danielsson (m) och Axel Darvik (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om utveckling av särskolan. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2005/06:Ub343 yrkande 55 och 2005/06:Ub344 yrkande 67.

Ställningstagande

Det skall sättas upp tydliga kunskapskrav för eleverna i särskolan, och det pedagogiska arbetet skall vara målmedvetet och välplanerat. Att studiearbetet är välstrukturerat är ofta viktigare för utvecklingsstörda elever än för icke utvecklingsstörda. Det är också viktigt att kunskaperna om utvecklingsstörda elever och deras lärande ökar på kommunal nivå och hos skolledningarna.

4. Föräldrainflytande, punkt 4 (m, kd)

av Sten Tolgfors (m), Inger Davidsson (kd), Margareta Pålsson (m) och Peter Danielsson (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om föräldrainflytande. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:Ub593 yrkande 6.

Ställningstagande

Vi anser att ett ökat föräldrainflytande över en eventuell särskoleplacering är en självklar och positiv förändring som bör permanentas. Föräldrarna skall alltid ha det slutliga avgörandet över sina barns skolgång. För att

beslutet skall fattas på goda grunder krävs dock att föräldrarna har tillgång till information om vad beslutet innebär för barnet både under och efter skoltiden.

5. Tydligare regler för särskoleplacering, punkt 5 (m, fp, kd, c)

av Ulf Nilsson (fp), Sten Tolgfors (m), Inger Davidson (kd), Margareta Pålsson (m), Sofia Larsen (c), Peter Danielsson (m) och Axel Darvik (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om tydligare regler för särskoleplacering. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:Ub593 yrkandena 7, 9 och 10.

Ställningstagande

Rutiner för inskrivning i särskola bör ses över och ett regelverk tas fram där det tydligt anges vilka barn som har rätt till särskola och vilka bedömningar och diagnoser som skall ligga till grund för placering.

Under en tid då kraftiga nedskärningar gjorts på skolans område har resurserna till stödundervisning och extrahjälp till svaga elever minskat. Att då placera eleven i särskola kan i sämsta fall vara en ekonomisk lösning på problemet. En placering i särskola får aldrig vara en resursfråga. Barns rätt och möjlighet till utbildning måste alltid utgå från det enskilda barnets unika behov och förutsättningar.

I många kommuner tolkas begreppet utvecklingsstörning allt vidare och t.ex. barn med olika sociala handikapp, som adhd, damp och Aspergers syndrom, placeras allt oftare i särskolan. Denna utveckling är oacceptabel. Särskolan skall vara en skolform för barn och ungdomar med utvecklingsstörning. Det måste finnas tydliga riktlinjer för vilka diagnoser och bedömningar som skall ligga till grund för särskoleplacering. Särskolan får inte bli en skola för alla barn som av olika anledningar har det svårt i skolan.

6. Rätt till omprövning av placering, punkt 6 (m, fp, kd)

av Ulf Nilsson (fp), Sten Tolgfors (m), Inger Davidson (kd), Margareta Pålsson (m), Peter Danielsson (m) och Axel Darvik (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om rätt till omprövning av placering. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:Ub593 yrkande 8 och bifaller delvis motion 2005/06:Ub564.

Ställningstagande

Någon naturlig omprövning av beslutet om särskoleplacering efter några år finns inte, inte ens för de barn som ligger i gränzonen för en särskoleplacering. Det finns inte heller någon rättighet för föräldrarna att få sitt barns placering omprövad. Vi anser att en regelbunden omprövning av särskoleplaceringen bör införas, särskilt för de barn som ligger i gränzonen.

- 7. Särskoleelevers fortsatta utbildning, punkt 7 (m, fp, kd, c)**
av Ulf Nilsson (fp), Sten Tolgfors (m), Inger Davidsson (kd), Margareta Pålsson (m), Sofia Larsen (c), Peter Danielsson (m) och Axel Darvik (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om särskoleelevers fortsatta utbildning. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:Ub593 yrkande 11.

Ställningstagande

En elev med betyg från särskolan får inte gå vidare till gymnasieskolans nationella program utan kan enbart fortsätta inom gymnasiesärskolan. I och med att det allt oftare är barn utan allvarlig utvecklingsstörning som placeras i särskola hindras barn som har den intellektuella förmågan att klara en gymnasieutbildning från att gå den. De hinder som finns för särskoleelever att fortsätta sin utbildning måste tas bort. Det får inte vara omöjligt för en särskoleelev att gå på ett nationellt gymnasieprogram om eleven har den kompetens som krävs.

- 8. Statens ansvar för specialskolans elever, punkt 8 (m, fp, kd)**
av Ulf Nilsson (fp), Sten Tolgfors (m), Inger Davidsson (kd), Margareta Pålsson (m), Peter Danielsson (m) och Axel Darvik (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om statens ansvar för specialskolans elever. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2005/06:Ub234 yrkandena 1 och 3 samt 2005/06:Ub593 yrkande 16.

Ställningstagande

Staten har ett särskilt ansvar för skolan för elever med funktionshinder. Beslutet om att avveckla specialskolor som Ekeskolan och Hällsboskolan bör upphävas. Staten skall ha huvudmannaskap för specialskolan. Specialskolans målgrupp bör återställas till det som gällde innan riksdagen beslutade om den proposition som blev resultatet av FUNKIS-utredningen.

Många kommuner saknar kompetens och ekonomiska resurser att tillgodose de funktionshindrades behov. Staten måste därför ta ett ökat ansvar för dessa elever. Det handlar både om att ge stöd och hjälp till de kommunala skolor som har funktionshindrade barn integrerade i verksamheten, t.ex. genom utformning av särskilda hörselklasser eller liknande för barn med andra funktionshinder och att garantera att det finns tillräcklig tillgång till statliga specialskolor för de barn och föräldrar som så önskar.

9. Rätten att välja skola för barn med funktionshinder, punkt 9 (m, fp, kd, c)

av Ulf Nilsson (fp), Sten Tolgfors (m), Inger Davidson (kd), Margareta Pålsson (m), Sofia Larsen (c), Peter Danielsson (m) och Axel Darvik (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om rätten att välja skola för barn med funktionshinder. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:Ub234 yrkande 5.

Ställningstagande

Alla elever, självfallet också elever med särskilda behov och funktionshinder, skall ges rätt att välja skola. Elever med funktionshinder måste ges rätten att söka sig till alternativ i form av specialskolor och friskolor med inriktning på funktionshindrade elevers behov.

10. Återinförande av de statliga specialskolorna, punkt 10 (m, fp, kd, c)

av Ulf Nilsson (fp), Sten Tolgfors (m), Inger Davidson (kd), Margareta Pålsson (m), Sofia Larsen (c), Peter Danielsson (m) och Axel Darvik (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om återinförande av de statliga specialskolorna. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2005/06:Ub234 yrkande 2, 2005/06:Ub343 yrkande 52, 2005/06:Ub344 yrkande 64 och 2005/06:Ub593 yrkande 17.

Ställningstagande

Staten har ett särskilt ansvar för skolan för elever med funktionshinder. Beslutet att avveckla specialskolor som Ekeskolan och Hällsboskolan bör därför upphävas. Dessa bör åter klassificeras som specialskolor och intagning av elever tillåtas. Eleverna vid dessa skolor kan i många fall inte få fullgod utbildning i sina hemkommuner. I kommunerna kan inte den kompetens som fanns på de statliga specialskolorna nu byggas upp. Därför måste detta alternativ för elever med flera funktionshinder åter skapas. Det är fortfarande möjligt att starta upp de fasta skoldelarna. Viktigast är att hänsyn tas till barnens och föräldrarnas önskemål.

11. Insatser för att stärka specialskolan, punkt 11 (m, fp, kd, c)

av Ulf Nilsson (fp), Sten Tolgfors (m), Inger Davidson (kd), Margareta Pålsson (m), Sofia Larsen (c), Peter Danielsson (m) och Axel Darvik (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om insatser för att stärka specialskolan. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:Ub234 yrkande 6.

Ställningstagande

Beslutet att avveckla specialskolorna bör upphävas. Statens huvudmannaskap för specialskolan bör kvarstå. Specialskolans målgrupp bör återställas. På Ekeskolan bör ett riksgymnasium för blinda och synskadade barn med

multifunktionshinder skapas. Vi vill också införa rätten att välja specialskola för de elever som tidigare omfattades av den statliga specialskolans målgrupp.

12. Införande av riksgymnasium för blinda och synskadade barn, punkt 13 (m, fp, kd, c)

av Ulf Nilsson (fp), Sten Tolgfors (m), Inger Davidson (kd), Margareta Pålsson (m), Sofia Larsen (c), Peter Danielsson (m) och Axel Darvik (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om införande av riksgymnasium för blinda och synskadade barn. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2005/06:Ub234 yrkande 4 och 2005/06:Ub426 yrkande 49.

Ställningstagande

I dag saknar blinda och synskadade barn med multifunktionshinder tillräckligt bra möjligheter att studera vidare efter grundskolan. Resultatet blir att få ungdomar går vidare till gymnasieskolan. De har rätt att kunna gå vidare i sin egen utbildning och utvecklas i sin egen takt, oavsett ålder. Därför bör ett nytt riksgymnasium för blinda och synskadade barn med multifunktionshinder inrättas.

13. Specialpedagogiska institutet, punkt 14 (kd)

av Inger Davidson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om Specialpedagogiska institutet. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:Ub593 yrkande 15.

Ställningstagande

Det är positivt med en sammanhållen myndighet med samlad kompetens kring arbetet med funktionshindrade barn, men det finns anledning att ifrågasätta om institutet i dag uppfyller det uppdrag det har, bl.a. avseende

information till föräldrar om möjligheten för funktionshindrade att få såväl stöd som undervisning vid resurscentren. En utvärdering av verksamheten bör genomföras.

14. Parlamentarisk utredning, punkt 15 (m, fp, kd, c)

av Ulf Nilsson (fp), Sten Tolgfors (m), Inger Davidson (kd), Margareta Pålsson (m), Sofia Larsen (c), Peter Danielsson (m) och Axel Darvik (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om parlamentarisk utredning. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:Ub234 yrkande 7.

Ställningstagande

Skolan för elever med funktionshinder måste granskas, både med avseende på undervisningens men också den sociala situationens kvalitet. Frågan bör ses över inom ramen för en parlamentarisk utredning, då regeringens sätt att hantera dessa frågor förlorat all trovärdighet. Direktiven bör klargöra att förhållandena i skolan skall betraktas i ett elev- och föräldraperspektiv och att den sociala situationen för elever med funktionshinder utförligt skall belysas.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2005

2005/06:Ub234 av Sten Tolgfors m.fl. (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om statens ansvar för specialskolans elever.
2. Riksdagen upphäver beslutet att avveckla Ekeskolan och Hällsbo-skolan som specialskolor.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om ett återställande av specialskolans målgrupp.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om inrättande av ett riksgymnasium på Ekeskolan för blinda och synskadade elever med multifunktionshinder.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om rätten att välja skola för barn med funktionshinder.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om insatser för att stärka specialskolan.
7. Riksdagen begär att regeringen tillsätter en parlamentarisk utredning för att granska skolans kvalitet för elever med funktionshinder, både med avseende på undervisningens och den sociala situationens kvalitet.

2005/06:Ub241 av Rigmor Stenmark och Birgitta Carlsson (båda c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om en skolreform för hörselskadade och döva barn.

2005/06:Ub343 av Lars Leijonborg m.fl. (fp):

52. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att de statliga specialskolorna för syn- och hörselskadade skall återinföras.
53. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att särskolan skall vara en egen skolform.
54. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att alla utvecklingsstörda skall ha rätt att gå i särskola.
55. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att särskolans innehåll skall utvecklas.

2005/06:Ub344 av Lars Leijonborg m.fl. (fp):

64. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att de statliga specialskolorna för syn- och hörselskadade skall återinföras.
65. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att särskolan skall vara en egen skolform.
66. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att alla utvecklingsstörda skall ha rätt att gå i särskola.
67. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att särskolans innehåll skall utvecklas.

2005/06:Ub426 av Birgitta Sellén m.fl. (c):

49. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att inrätta ett riksgymnasium för blinda och synskadade barn med multifunktionshinder.
50. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om särskolans betydelse.

2005/06:Ub564 av Inger Nordlander m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om tidiga och återkommande diagnoser av skolbarns hälsa.

2005/06:Ub593 av Inger Davidson m.fl. (kd):

6. Riksdagen beslutar att ge föräldrar inflytande över särskoleplaceringar i enlighet med nu gällande försöksverksamhet.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om högre kvalitet i undersökningar som leder till särskoleplacering.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om rätten till omprövning av särskoleplacering.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att placering av barn i särskola inte får styras av resursbrist i grundskolan.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en tydligare reglering kring vilka bedömningar och diagnoser som skall ligga till grund för särskoleplacering.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att undanröja de hinder som finns för särskoleelevers fortsatta utbildning.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om Carlbeckkommittén och betydelsen av särskolan som egen skolform.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om verksamheten vid Specialpedagogiska institutet.

16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behoven av specialskolor för funktionshindrade barn.
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om Eke- och Hällsboskolan.